

Toen hij dertig jaar geleden als interviewer begon, wilde hij maar één ding: scoren. Duizenden vraaggesprekken, een roman en een persoonlijke documentaire verder moet Frénk van der Linden constateren dat hij steeds minder dingen zeker weet. 'We zijn allemaal intrinsiek onzeker. Dat is logisch, want we weten dat we op een dag doodgaan'

'Elk leven heeft zijn eigen achterkant'

Hij kan zichzelf wel voor zijn kop slaan als het fout gaat. Frénk van der Linden (52) is al interviewer sinds hij moest bijklussen om zijn studie journalistiek te betalen, maar draait nog regelmatig de soep in. 'Ik heb Gustav Leonhardt te gast. Dat is een naam in de klassieke muziek van het formaat Bernard Haitink. De man is pakweg tachtig, zwaar gereformeerd. Dat interview loopt niet goed. Tien minuten voor het einde vraag ik dan: "Klopt het dat uw vrouw ook in de klassieke muziek zit?" "Ja dat klopt," zegt hij, "ze speelt viool." Waarop ik vraag: "Nou, wat vind u dan lekkerder, samen Bach spelen of samen de liefde bedrijven." Aan een man van tachtig! Omdat ik hem niet open krijg. Waar ben je dan mee bezig? Waar ik mee bezig ben op dat moment is dat ik die avond op vakantie ga en dat ik op de laatste nipper nog even stoer wil doen. Lul die ik ben. Dat heeft echt de eerste drie dagen van mijn vakantie vergald.'

Toen was je weer even het haantje van vroeger.

'Dat gaat nooit over joh, dat haantje. Dat is het ergste.'

Het gaat niet over?

'Verkeer jij in de illusie dat je je karakter wezenlijk kunt veranderen? *Dream on*. Ik vind het al heel wat als ik de klootzak in mezelf een beetje onder controle kan houden. Als ik stukje bij beetje vooruit kom. Maar als ik sterf - hopelijk op mijn 85e - zal ik geen wezenlijk ander mens zijn dan de Frénk van der Linden die op zijn 22e ruzie zat te maken met Joseph Luns. Wat maakt de mens? Ik weet het niet. Niemand weet het. Maar ik denk wel te weten dat je de kern van de mens niet meer kunt ombrengen zodra die is gemaakt.'

'Ik denk eerlijk gezegd dat ik te vertrouwen ben. En volgens mij ruiken mensen dat.'

Dinsdagavond, de Rotteramse Mauritsweg, Restaurant Tai Wu. Frénk van der Linden neemt een hap van de garnalen-asperge-loempia's. Hij wil maar zeggen: hij weet het ook allemaal niet. Natuurlijk: de journalist draait al dertig jaar mee en vroeg de groten

der aarde 'het hemd van het hart'. Maar dat betekent niet dat hij de vinger inmiddels achter de grote vragen des levens heeft gekregen. Integendeel.

Weinig beoefenaars van het genre zijn zo persoonlijk als hij, zo recht voor zijn raap. Of het nu gaat om de jarretels van voormalig minister Jorritsma of om de worsteling van Erik van Muiswinkel met zijn ego, Van der Linden kent geen schroom. Een interview is voor hem een uitwisseling van visies, een *inter-view*. De visie van de geïnterviewde op zichzelf wordt geplaatst naast de visie van de interviewer op zijn gesprekspartner. Zo gaat het de laatste jaren steeds vaker. Het haantje is er nog, hij zegt het zelf, maar Van der Linden is nederiger geworden. En toch is er die ontembare gretigheid waarmee hij nog steeds dagelijks zijn werk beoefent. Anderen worden er weleens moe van, denken: daar heb je hem weer. Maar Van der Lindens enthousiasme is niet te temmen. Hier, in dit drukke Chinese restaurant, tussen snauwende serveersters die het bestek achteloos op het papieren tafelkleed smijten en de wontonsoep al mee willen nemen voor je uitgegeten bent, zit hij op het puntje van zijn stoel. Wie goed kijkt ziet dat de kwa-

Frénk van der Linden

Frénk van der Linden (Hillegom, 1957) is journalist. Na de school voor journalistiek werkte hij onder meer voor *De Tijd*, *Nieuwe Revu* en *NRC Handelsblad*. De interviewserie 'Geloof, Dood en Liefde', die hij voor laatstgenoemde krant maakte, leverde hem in 1998 de Prijs voor de Nederlandse Dagbladjournalistiek op. Hij publiceerde talloze boeken, waaronder de interviewbundels *Tot op het bot - gesprekken over ziel & zaligheid* (1999) en *Laten we eerlijk zijn - 25 jaar spraakmakende gesprekken* (2005) en de roman *De Steniging* (2006). Het afgelopen jaar werkte hij aan een documentaire om zijn gescheiden ouders na veertig jaar weer on speaking terms te krijgen. *Verloren band - de scheiding van mijn ouders* draaide dit najaar op het Nederlandse Filmfestival in Utrecht en is nog te zien via uitzendinggemist.nl. Momenteel maakt hij interviews voor de NCRV-televisie (*30 Hoog*), NPS-radio (*Kunststof*), Het Gesprek (*De Artiestenfoyer*), RTV Noord-Holland en Het Parool.

jongensachtige levenslust in zijn ogen innig verstrengeld is met de twijfels van een vroege vijftiger. Hij maakte het afgelopen jaar een documentaire om zijn al veertig jaar gescheiden ouders weer *on speaking terms* te krijgen, maar vanmorgen zat hij met Giel Beelen te praten over diens diepste drijfveren. En hij is alweer bezig aan een nieuwe roman. 'Het gaat om de weg, niet om het doel. En Boedha had dat wel begrepen. Het Nirvana is een wortel, waar wij achteraan hollen.' Hij is even stil. 'Dus voort met de geit.'

Van der Linden introduceerde de afgelopen jaren een nieuw soort vraaggesprek: het onvoorbereide interview. Van tevoren weet hij niet wie hij tegenover zich krijgt, wat zorgt voor spannende situaties. Zit hij binnen vijf minuten op de grond met Job Cohen over seks te praten, of heeft hij het met zangeres Wende Snijders al na drie vragen over de dood. 'Niet voorbereid zijn dwingt tot maximale creativiteit. En de gesprekspartner kiest bewust voor die setting en begrijpt dat de interviewer iets verdient. De psychologie van het spel is dat de geïnterviewde denkt: die arme jongen weet van niks, die staat helemaal in zijn blote kont. Ze redeneren: het is niet fair om in zo'n situatie de rolluiken naar beneden te houden. Dat psychologische uitgangspunt had ik nooit van tevoren bedacht.' Lachend: 'Dat is een soort perongelukke briljantie.'

Jij moet als interviewer toch ook weleens met je mond open zitten. Dat je denkt: dat mensen dit aan mij vertellen.

'Dat heb ik nog steeds heel vaak. Ik probeer te snappen hoe dat komt, maar de kern van de menselijke communicatie is uiteindelijk niet te verwoorden. Volgens mij spelen dierlijke componenten een grote rol. De basisvraag, die ieder mens zich stelt als hij een vreemde ontmoet, is: gaat dit 'andere dier' mijn strot eraf bijten of niet? De transactie begint pas als er een vertrouwensbasis is. Ik denk eerlijk gezegd dat ik te vertrouwen ben. En volgens mij ruiken mensen dat.'

Vinden mensen het niet gewoon fijn om over zichzelf te praten?

'Waarom doen ze dat dan niet tegen iedereen? Mensen willen het gevoel hebben dat ze coulant en *straight* behandeld worden. Dat ze niet fundamenteel bedreigd worden. Dat de persoon aan de andere kant van de tafel hen oprecht wil begrijpen.'

Weet je wat het gekke is? Ik denk dat mensen jou best ook een beetje een rat kunnen vinden.

'Dat ben ik ook, alleen dat zeg ik eerlijk. Een rat in de zin van: niet gevaarloos. Want ik zal niet schromen om mijn tanden erin te zetten. Als het nodig is ga ik tot het uiterste, bijvoorbeeld bij politici, zakenmensen

'Ik ben een *sensation seeker*. Als de prikkels zich niet voordoen, organiseer ik ze zelf.'

of andere lui die de boel bedriegen. Ik ben geen rat in de zin dat ik het een zeg en het ander doe, dat ik niet deug, maar ik kan wel hard zijn. Dat moet, als je serieus genomen wilt worden door de mensen voor wie je het doet: de lezers, de kijkers, de luisteraars.'

Door de nadruk te leggen op biologische factoren klinkt het alsof de geïnterviewde een willige prooi is die zich bij jou aanbiedt en zegt: pak me maar.

'Je slaat het nu ontzettend plat. Maar om je tegemoet te komen (lacht): sommige mensen – en daar zit mijn echte verbijstering – ontbloten inderdaad hun hals en zeggen in een bijna sadomasochistische actie: Mijnheer van der Linden, zet *U* uw vlijmscherpe tanden er maar in. Alsof ze de catharsis zoeken! Dat begrijp ik helemaal niet. Annet Nijs (de staatssecretaris die in 2004 moest aftreden na een interview, GM) is zo'n typisch voorbeeld. Die kende mijn werk, zat in een groot conflict met Minister Maria van der Hoeven en wist dat ze een risico liep door mij over de vloer te halen. En toch deed ze het. 'Als ze dan probeert de waarheid te verdoezelen sla ik mijn klauwen uit en is het erop of eronder. En als dat die staatssecretaris haar positie kost, is dat maar zo. Het perfecte interview is niet te maken, niet kwalitatief en niet ethisch. Er kunnen altijd dingen beter, maar dat is een reden om bezig te blijven.'

Je lijkt heel onrustig. Telkens sla je weer een nieuw pad in.

'Het gaat me om het zoeken naar nieuwe vormen. Dat je werk ook een ontdekkingsreis is. Dat je soms op je muil gaat. En weer opstaat. Daaraan ontleen ik de sensatie van leven: je ontwikkelen, verrijken, verdiepen. Dat is voor mij zuurstof.'

Er zijn veel journalisten die de hele tijd hetzelfde doen.

'Dat leidt soms tot een geweldig mooie concentratie. Zie mijn voorbeeld: Bibeb, die haar stijl in gedurende vier decennia nauwelijks heeft aangepast. Maar ik ben een *sensation seeker*, iemand die heel veel prikkels nodig heeft. Als die zich niet voordoen organiseer ik ze zelf. Dat is mijn manier van leven.

'Aan de ene kant is dat iets waar ik volledig voor kies. Tegelijkertijd staat die hectiek me tegen en zou ik soms meer achterover willen leunen. Maar dan zit ik weer met iemand als Giel Beelen te praten in het Parooltheater in Amsterdam en dan tintelt het tot onder mijn teennagels. Het is een geweldig om je zo diep in iemand te kunnen begeven. Mijn onrust komt voort uit het verlangen naar contact. Dat contact is een soort antidotum tegen het idee diep in mij dat ik alleen sta. Dat vertaalt zich ook in mijn werk.'

Je zegt het alsof je het met zo'n analyse even oplost.

'Het is onoplosbaar.'

Toch eigenlijk best een tragisch gegeven?

'Nee, het is ook een tragisch gegeven. Het is tegelijkertijd een gigantische zegen. Want ik ben vaak heel erg gelukkig en ik heb vaak fantastisch contact met mensen. Er zijn mensen die als een boeddhist op de flanken van de Himalaya leven. Die ervaren dezelfde Yin Yang-ervaring, maar dan vanaf de andere kant. Zij hebben die heerlijke rust, maar verlangen juist naar de intensiteit van het leven dat ik bijvoorbeeld leid. Elk leven heeft zijn eigen achterkant.'

Je zegt: interviewen is fijn, want dan maak je contact met mensen. Dan hoor ik, misschien verkeerd, dat je een soort vriendschappelijk contact met mensen zoekt. Is dat niet raar?

'Dit is niet wat ik ermee bedoelde te zeggen. Ik bedoelde dat ik in die *pressure cooker*, in de setting van dat moment, me ten diepste versta met iemand. En hij met mij. En dat maakte me gelukkig. Het wonderlijke is dat het mij een groot aantal jaren in mijn privéleven minder goed lukte dan in mijn werk. Ik vond het emotionele contact vaker in de interviews dan in mijn persoonlijke omgeving. Nu ben ik meer in staat lief te hebben dan pakweg vijf jaar geleden. Ik ben in mijn werk beter in het houden van afstand en ik kan me privé beter openstellen.'

Komt dat omdat jij toegang krijgt tot de geheime levenslessen van anderen?

'Dat was zo ten tijde van mijn interviewse-

rie 'Geloof, dood en liefde' in *NRC Handelsblad*. Die gesprekken vonden plaats in het jaar van mijn scheiding en waren echt een vorm van persoonlijke therapie.

'Maar het komt uiteindelijk doordat ik, tot mijn eigen schrik en opluchting, werkelijk ben gaan houden van iemand. Ik ben getrouwd geweest met Lineke, maar was nooit in staat om 'het andere' in haar, dat wat voor mij onbegrijpelijk was, ten diepste te leren beminnen. Zij was gereformeerd en ik wilde graag dat zij de kerk verliet. Daar bestookte ik haar dag in dag uit mee, zonder dat zij ooit probeerde mij de kerk in te slepen. Ik denk niet dat dat liefde is. Inmiddels ben ik ouder en heb ik al twaalf jaar een relatie met Annet. En hoewel Annet niet altijd makkelijk is voor mij, bijvoorbeeld omdat zij iemand is die niet graag over haar emoties praat, heb ik geleerd te houden van Annet om wie ze is - inclusief die voor mij lastige dingen. Ik heb gemerkt dat dat iets geweldigs is. Dat je echt geeft om wie die ander is, niet om wie jij ervan wil maken. Dan komt het ook terug. Dat is gebeurd. En sindsdien gebeurt er nog veel meer.'

Ben je er rustiger van geworden?

'Meer in balans, zou ik zeggen. Want een rustige jongen zal ik voor het einde der tijden niet worden.'

In balans, betekent dat ook dat je vrede hebt gesloten met je leeftijd? In de eerste mail die ik van je kreeg zei je: 'Zeg alsjeblieft 'je', anders voel ik me zo oud.' Toen dacht ik: wat een sneue vent.

'Dat kan ik wel volgen. Het is natuurlijk een beetje een kramp om *forever young* te willen zijn. Het is de klassieke droom van een oude bok die op de tribune zit bij het Nederlands elftal, door Bert van Marwijk het veld in geroepen wordt en op het laatste moment als een jonge god de winnende goal maakt. Wakker worden Frénk! Aan de andere kant is het niet onbegrijpelijk dat je jong wilt blijven wanneer leven en werk zo ontzettend leuk zijn. 'Opa van der Linden' vind ik nog steeds geen ontzettend aantrekkelijk perspectief. Of ik moet oud worden zoals Henk Hofland, die sterft waarschijnlijk in het harnas.'

Je hebt nog steeds grote ambities. De keerzijde is dat je dat ook een enorme geldingsdrang hebt en graag de aandacht opzoekt.

'Dat laat zich onder geen voorwaarde ontkennen. Maar je moet het niet vereendimensionaliseren. Mensen zijn ingewikkel-

der dan dat. Ik ben gek op mijn werk en ik denk oprecht dat ik mensen gelukkig kan maken met een interview. Maar achter die *drive* gaat een enorme onzekerheid schuil. Voortdurend is er de angst dat er iemand van *Het Parool* opbelt en zegt: 'Hallo, dit stuk is niets, je vorige stuk was niets, en met je volgende stukken wordt het ongetwijfeld ook nooit wat.' Dat gevoel is dagelijks aanwezig. En het gekke is: die onzekerheid is een motor, een *blessing in disguise*.

'Wij zijn allemaal intrinsiek onzeker. Dat is logisch, want we weten dat we op een dag doodgaan. Die angst der angsten werpt een gigantische schaduw over ons bestaan, want we vinden het eigenlijk best leuk hier. Tegen de klippen op willen we aan het leven laten zien: ik ben er nog! De onzekerheid manifesteert zich bij iedereen op een andere manier. De een is introvert, de ander extreem zelfbewust, een derde wil iedereen aan het lachen maken en een vierde denkt oprecht dat hij koning, keizer en admiraal tegelijk is. Het zijn alleen maar varianten op bang zijn.'

Jij bindt je nadrukkelijk aan de mensen om je heen.

'Ik zou ook kunnen zeggen: ik doe dit op mijn eigen manier en als je het niet goed vindt: toedeledoki. Maar hoe eng ik het ook vind, als zoon van gescheiden ouders en inmiddels zelf ook gescheiden man: ik wil me durven binden. Er zit een overdreven verlangen naar bevestiging in. Door die onzekerheid wil ik het ook horen als mensen iets niet goed vinden. In de hoop dat ik ze later...'

...wel tevreden kan stellen.

'Precies. Maar daar heb ik steeds minder last van. Ik ben nu, zoals de Engelsen dat zo mooi zeggen, meer *my own man*. Wie *Verloren band*, de documentaire die ik samen

'Voortdurend is er de angst dat er iemand opbelt en zegt: "Frénk, dit stuk is niets. En met je andere stukken wordt het ook nooit wat."'

met regisseur Gisèla Mallant heb gemaakt over het zwijgen van mijn ouders, niet goed vindt, heeft op zijn eigen manier totaal gelijk. Toch: ik ben blij dat ik hem heb gemaakt. En ik zal volgende dingen ook maken, of mensen ze nu mooi vinden of niet. Ik hoop steeds meer naar die autonomie toe

te groeien.'

Het grappige is dat je wel ideeën hebt over wanneer iets goed is en wanneer iets niet goed is. Vanuit jezelf.

'Dat geldt veel meer voor het beoordelen van wat ik hoor en lees en zie van anderen dan voor mijn eigen werk. Ik kan niet boven mezelf uitstijgen en objectief naar dat werk kijken. Want je staat er middenin. Je *bent* dat werk.

'Ik roep altijd: je moet je eigen oppositie organiseren. Zoek je leermeesters, spreek niet alleen met mensen die louter applaudiseren. Daar kom je niet verder door. Ik heb altijd mensen gevraagd, gesmeekt bijna, van wie ik wist: die zijn niet mild, die zijn bereid om mij te fileren, aan brokken te snijden of op de brandstapel te gooien. Dat is niet leuk, maar verdomd leerzaam.'

Feliciteer je jezelf weleens?

Lacht opgelaten. Dan: 'Dat vind ik een moeilijke vraag. Ik ben soms ontzettend blij als ik mensen heb geraakt.'

Los van de mening van andere mensen. Er zijn heel veel kunstenaars die iets maken en dan denken: zo moet het zijn.

'Dat heb ik nog nooit gedacht. Ik heb nog nooit gedacht: zo is het perfect.'

Je leest toch je eigen stukken weleens terug en dan denk je: niets meer aan doen.

'Ik denk weleens: *quite okay*. Maar de totale euforie die iemand als bijvoorbeeld Jan Cremer elke dag heeft, is verre van mij. Ik ben vooral blij als ik mensen in het hart tref, zoals met die film. We hebben vijfhonderd mails gehad van mensen die geroerd waren. Er zijn echt dingen aan het trillen gebracht in de ziel. Dat is van een andere orde.

'Het is eigenlijk heel simpel. Vroeger dacht ik: waarom maken ze mij niet gewoon wereldleider? Ik wist alles zeker. Dat ik steengoed was. Dat ik de juiste opinies had. Dat de wereld zo-en-zo moest worden ingericht. Maar naarmate ik ouder word, maken de antwoorden plaats voor vragen. Er zijn steeds minder dingen die ik zeker weet, terwijl mijn hoeveelheid kennis en inzicht wel degelijk is toegenomen in de afgelopen vijfendertig jaar. Het is paradoxaal. Toen ik eenentwintig was en mijn eerste coverstory in *De Tijd* had scheef Jan Blokker in *de Volkskrant* iets in de trant van: 'een interview met Bibebiaanse allure'. Toen ging ik door het dak. Ik dacht: ik ben er, het is gedaan. Nu denk ik dat nooit meer.' ■